

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ НАУКОВИЙ ЦЕНТР «ІНСТИТУТ АГРАРНОЇ ЕКОНОМІКИ»
ІНСТИТУТ ОБЛІКУ І ФІНАНСІВ НААН
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ФЕДЕРАЦІЯ АУДИТОРІВ, БУХГАЛТЕРІВ І ФІНАНСИСТІВ АПК УКРАЇНИ
ЖУРНАЛ «ОБЛІК І ФІНАНСИ»

РОЗВИТОК БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ: ТЕОРІЯ, ПРОФЕСІЯ, МІЖПРЕДМЕТНІ ЗВ'ЯЗКИ

*Збірник матеріалів
IX Міжнародної науково-практичної конференції
присвяченої пам'яті професора Г.Г. Кірейцева*

(26 лютого 2015 р., м. Київ)

Посвідчення УкрІНТЕІ № 03 від 16 січня 2015 року

Київ
Національний науковий центр
«Інститут аграрної економіки»
2015

УДК 657+336

ББК 65.052

Р 64

Редакційна колегія

Жук В.М., д.е.н., професор, чл-кор. НААН, *Лупенко Ю.О.*, д.е.н., професор, академік НААН, *Кваша С.М.*, д.е.н., професор, академік НААН, *Дем'яненко М.Я.*, д.е.н., професор, академік НААН; *Мельничук Б.В.*, к.е.н., *Метелиця В.М.*, к.е.н.

Адреса редакційної колегії:

ФАБФ АПКУ,
03127, м. Київ, вул. Героїв Оборони, 10
Тел./факс +38 (044) 219-00-44, 219-00-55
E-mail: conf@faaf.org.ua

Рекомендовано до друку вченою радою
Інституту обліку і фінансів (*протокол № 2 від 17.03.2015 р.*)

Розвиток бухгалтерського обліку: теорія, професія, міжпредметні зв'язки: збірник матеріалів ІХ Міжнар. наук.-практ. конф. (26 лютого 2015 р.; м. Київ) / Відпов. за вип. Б.В. Мельничук. – К.: ННЦ «ІАЕ», 2015. – 632 с.

ISBN 978-966-669-469-3

Вміщені у збірнику тези присвячені різноманітним аспектам розвитку теорії бухгалтерського обліку загалом та галузевого обліку і аудиту в сільському господарстві зокрема. Значну увагу приділено дослідженню питань еволюції ролі бухгалтерів і фінансових менеджерів в суспільному житті, оновлення пріоритетів розвитку фінансової і облікової науки в ХХІ столітті, взаємодії регуляторних органів та професійних об'єднань бухгалтерів на державному і міжнародному рівнях.

Збірник розраховано для використання в науково-практичній діяльності спеціалістів з бухгалтерського обліку та фінансів, молодих науковців, викладачів вузів, наукових співробітників.

УДК 657+336

ББК 65.052

ISBN 978-966-669-469-3

© Національний науковий центр
«Інститут аграрної економіки», 2015

ЗМІСТ

<i>Кірейцев Г.Г.</i> Необхідність оновлення теорії обліку: виклик часу	13
Розвиток теорії бухгалтерського обліку	
<i>Бездушна Ю.С.</i> Бухгалтерський інжиніринг у Міжнародних стандартах фінансової звітності	16
<i>Бруханський Р.Ф.</i> Стратегічний управлінський облік на сільськогосподарських підприємствах	20
<i>Білозор Л.В.</i> Хмарні сховища даних: сутність, значення та особливості обліку	24
<i>Васькова И.В.</i> Договор перевода долга как объект бухгалтерского учета	29
<i>Вороновська О.В.</i> Ноосферне мислення Г.Г. Кірейцева в розвитку теорії бухгалтерського обліку	31
<i>Гаранко Н.І.</i> Договір про спільну діяльність як основний координуючий документ	35
<i>Грудько С.В.</i> Преимущества и недостатки форм бухгалтерского учета	37
<i>Гудзенко Н.М., Настенко М.М.</i> Інтеграція бухгалтерського обліку і аналізу як необхідна умова аналітичності обліку та змістовності облікової інформації	41
<i>Гуцаленко Л.В.</i> Інтерпретація теорії балансів в економічній науці	44
<i>Дерун І.А.</i> Проблеми сутності обліково-аналітичного забезпечення у системі управління підприємством	48
<i>Дудкевич О.В.</i> Поняття господарського обліку його сутність та основні складові	51
<i>Жидкова Е.А.</i> Управленческий учет в системе контроллинга	54
<i>Жук В.М.</i> Розвиток бухгалтерського обліку: від системи до інституту	55
<i>Жураковська І.В.</i> Відображення майбутніх подій в обліку: теоретичні підходи.....	59
<i>Иванова Р.Н.</i> Развитие теории бухгалтерского баланса и ее значение для анализа финансового состояния предприятия	62
<i>Ищенко Я.П.</i> Взаємозв'язок функцій обліку та його завдань в контексті потреб управління	66
<i>Канцедал Н.А.</i> Наукова інтерпретація методології бухгалтерського обліку у працях Г.Г. Кірейцева	69
<i>Канищуров О.О.</i> Формування методології управління інституціональними змінами в контексті розвитку теорії бухгалтерського обліку	72
<i>Киян А.В., Ярмолюк О.Ф.</i> Облікове забезпечення управління розрахунками з постачальниками та підрядниками	76

5. Соколов Я. Бухгалтерский учет. От истоков до наших дней. – М.: «Юнити», 1996.
6. Стефанов С. История на счетоводството, Е-литера, В., 2010.
7. Стефанов С. Счетоводният баланс – минало и настояще, Варна, 2005.

УДК 657.05

Я.П. ЩЕНКО, *к.е.н.*,
доцент кафедри організації обліку та звітності,
Вінницький національний аграрний університет

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ФУНКЦІЙ ОБЛІКУ ТА ЙОГО ЗАВДАНЬ В КОНТЕКСТІ ПОТЕБ УПРАВЛІННЯ

Фундаментальне дослідження функцій бухгалтерського обліку через призму управління здійснено професором Г.Г. Кірейцевим ще на початку 90-х років минулого століття. Зокрема в його праці «Функции учета в механизме управления сельскохозяйственным производством» так визначено їх місце в методології обліку: «Пізнання функцій є необхідною умовою розуміння головного в обліку, його призначення і ролі в управлінні процесами відтворення» [1]. Автор стверджував, що категорія «функція», стосовно переліку функцій обліку, для системи управління та для системи обліку має однакове визначення. Під ним слід розуміти пізнання об'єктів, отримання всебічної інформації про них, систематизація цієї інформації і передача її суб'єктам управління, контроль і регулювання процесів, що відбуваються на підприємстві для забезпечення перебування об'єктів управління в заданому стані.

Дослідивши історичний аспект розвитку функцій бухгалтерського обліку та узагальнивши наукові дослідження, автор робить висновок, що обліку притаманні наступні функції: інформаційна, контрольна, науково-пізнавальна, прогностична, мотивації правового захисту, регулююча.

З поділом обліку на фінансовий та управлінський об'єктивно розширюються його функції. Відповідно до «Концепції управлінського обліку» міжнародної федерації бухгалтерів, функція управлінського обліку описана з точки зору її орієнтації на: продуктивність ресурсів, створення вартості, господарські процеси, командні дії. Функції управлінського обліку спрямовані на ефективне використання всіх ресурсів в процесах економічного відтворення, які характеризують економічний оборот, з урахуванням загальносистемних та внутрішньо системних цілей.

Ф.Ф. Бутинець додає до переліку функцій, що притаманні управлінському обліку комунікаційну функцію, що, на його думку, покликана формувати інформацію, яка є засобом внутрішнього комунікаційного зв'язку між рівнями управління і різними структурними підрозділами одного рівня [4, с. 23].

Щодо прогностичної чи прогностичної функції бухгалтерського обліку, більшість авторів вважають, що вона є притаманною лише управлінському обліку. Так С.Ф. Голов з цього приводу зазначає: «Якщо фінансовий облік

описує операції, що вже мали місце, то головним завданням управлінського обліку є передбачення наслідків майбутніх операцій» [5, с. 12].

Цю позицію підтримує Ф.Ф. Бугинець, який зокрема зазначає, що управлінський облік спрямований на майбутнє, у зв'язку з чим поєднується з плануванням, а фінансовий, навпаки, реєструє факти і господарські операції, які вже відбулись. Аналогічну точку зору висловлює Л.Нападовська, яка вважає, що система сучасного обліку повинна не тільки характеризувати результати діяльності підприємства минулих років (фінансовий облік), а й забезпечувати інформацією систему управління на всіх рівнях для прийняття рішень при здійсненні поточної діяльності та пов'язаної з майбутнім підприємства (управлінський облік) [6, с. 26]. Подібні висловлювання зустрічаються практично у всіх підручниках з управлінського обліку та наукових дослідженнях, присвячених управлінському обліку.

На нашу думку, «історичний» характер, тобто висвітлення інформації про минулі події характерні як для фінансового так і для управлінського обліків. У науковій економічній літературі ряд авторитетних вчених, таких як професори Е.А. Мізіковський та Я.В. Соколов, поділяють управлінський облік на дві частини – систематичний і проблемний облік. За допомогою систематичного обліку отримують детальну, більш оперативну ніж у фінансовому обліку, інформацію про витрати й результати діяльності на підприємстві в цілому та на окремих його ділянках. Тобто такий облік відображає минулі (хоча і не такі далекі) події. В той же час у проблемному управлінському обліку поєднуються функції прогнозування, планування, системного економічного аналізу, математичних методів імітаційного моделювання тощо.

З іншого боку, ми вважаємо, що прогнозна функція притаманна не лише управлінському, а й фінансовому обліку. І твердження того, що характерною рисою фінансового обліку є спрямованість у минуле, на нашу думку є необґрунтованим. Адже на основі інформації фінансового обліку здійснюється аналіз, складаються плани та прогнози розвитку не лише конкретного підприємства, а й регіону, галузі, національної економіки в цілому.

Солідні інвестори не здійснюватимуть інвестування діяльності підприємства без прогнозних розрахунків щодо фінансового стану підприємства та його розвитку на перспективу.

Отже, сутність прогностичної функції обліку заключається в інформаційній підтримці прийняття стратегічних рішень як внутрішніми так і зовнішніми користувачами і ця функція притаманна як управлінському так і фінансовому облікам. Прогностичний облік — це одне з найважливіших джерел інформації для прийняття рішень в епоху інформаційних технологій.

Таким чином, для процесу управління найбільш важливими є інформаційна, прогностична та контрольна функції обліку.

Функції обліку деталізуються його завданнями. Більшість авторів розмежовують завдання фінансового та управлінського обліку. Так Л.Нападовська вважає, що завдання в сфері управлінського обліку у порівнянні з фінансовим кардинально змінюються. «Сутність їх, - пише автор, - полягає в

тому, що в сучасних умовах значно важливіше управляти процесом формування витрат і доходів, ніж констатувати їх фактичну величину».

На наш погляд, якщо мета обліку визначає його функції, а функції – завдання, то з огляду на основні функції обліку, які притаманні йому як джерелу інформації для управління (інформаційну, прогностичну та контрольну) завдання обліку можна сформулювати наступним чином:

– в межах інформаційної функції: збір інформації про об'єкти обліку її інтерпретація та формування вихідної інформації відповідно до вимог зовнішніх та внутрішніх користувачів;

– в межах прогностичної функції: облік повинен виступати базою для планування, бюджетування, прогнозування, бути основою проведення стратегічного аналізу та аудиту і надавати інформацію для потреб стратегічного менеджменту. Тобто завданням обліку є максимально точно прогнозування майбутніх подій за даними про зміни у внутрішньому та зовнішньому середовищі підприємства. При цьому ми вважаємо, що ці завдання є актуальними як для управлінського обліку так і для фінансового. Адже обґрунтованість прогнозів, оцінок і планових показників діяльності для зовнішніх користувачів є важливою умовою залучення зовнішніх фінансових ресурсів.

– в межах контрольної функції: забезпечення суб'єктів управління інформацією (плановою, прогнозною, фактичною) для перевірки виконання завдань (тактичних та стратегічних), підтвердження правильності прийнятих рішень чи прийняття управлінських рішень щодо коригування дій.

Отже, зважаючи на відсутність законодавчого визначення складових методології управлінського обліку сформульовано завдання обліку з огляду на основні функції, які притаманні йому як джерелу інформації для управління.

Список використаних джерел:

1. Кирейцев Г.Г. Функции учета в механизме управления сельскохозяйственным производством / Кирейцев Г.Г. – Киев: Издательство УСХА, 1992. – 240 с.
2. Кірейцев Г.Г. Розвиток бухгалтерського обліку: теорія, професія, міжпредметні зв'язки: монографія / Кірейцев Г.Г. – Житомир: ЖДТУ, 2007. – 236 с.
3. Кірейцев Г.Г. Умови розвитку бухгалтерського обліку в сільському господарстві України / Г.Г. Кірейцев // Реформування обліку, звітності та аудиту в системі АПК України: стан та перспективи: збірник тез та виступів міжнародної науково-практичної конференції. – К.: ННЦ ІАЕ, 2006. – 246 с.
4. Бухгалтерський управлінський облік: підручник для студ. спеціальності 7.050106 «Облік і аудит» вищих навчальних закладів / [Бутинець Ф.Ф., Давидюк Т.В., Малюга Н.М., Чижевська Л.В.] – Житомир: ПП «Рута», 2002. – 480 с.
5. Голов С.Ф. Управлінський облік: підручник / Голов С.Ф. – К.: Лібра, 2003. – 704 с.
6. Нападовська Л. Методологічні засади управлінського обліку / Л. Нападовська // Бухгалтерський облік і аудит. – 2004. – № 4. – С. 26-30.